

Lieta C-653/19 PPU**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 4. septembris

Iesniedzējtiesa:*Spetsializiran nakazatelen sad* (Bulgārija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 4. septembris

Pieteicēja:*Spetsializirana prokuratura***Atbildētājs:**

DK

RĪKOJUMS

Datums: 2019. gada 4. septembris
Spetsializiran nakazatelen sad
(Specializētā krimināltiesā, Bulgārija)

Pilsēta: Sofija
2. palāta

Izskatot lietu slēgtā sēdē šādā sastāvā: [..]
[..]

[..]

izskatot vispārīga rakstura krimināllietu Nr. 398/2017, izdod šādu rīkojumu:

- 1 Šīs lietas materiālos ir vairāki tiesas nolēmumi saistībā ar DK paturēšanas apcietinājumā likumību, ar kuriem ir noraidīts viņa lūgums par atbrīvošanu, šo noraidījumu pamatojot ar jaunu apstākļu neesamību atbilstoši *Nakazatelen protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “NPK”) 270. panta 1. punkta otrajam teikumam.
- 2 Ir jāņem vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas nesensais spriedums lietā *Magnitskiy u.c. pret Krieviju* (2019. gada 27. augusta spriedums, 32631/09, 53799/12); minētā sprieduma 222. punktā ir norādīts, ka prezumpcija par labu atbrīvošanai tiek

apgāzta, kad saskaņā ar valsts tiesību aktiem apcietinājumam ir jāturpinās, ja nav jaunu apstākļu, un ka tādējādi aizstāvībai tiek uzlikts pierādīšanas pienākums.

- 3 Valsts tiesību normas ir ļoti līdzīgas Krievijas tiesībām, par kurām ir runa iepriekš minētajā spriedumā, un minētā sprieduma tajā pašā 222. punktā Bulgārijas lieta ir norādīta kā šajā saistībā kritizējamas valsts prakses piemērs; lai gan šī [Bulgārijas] lieta attiecās uz normatīvajiem aktiem, kas kopš tā laika ir atcelti, Bulgārijas judikatūra ir palikusi nemainīga.
- 4 Tātad ir iespējams, ka valsts likums ir pretrunā ne tikai ECPAK 5. panta 3. punktam, bet arī Direktīvas 2016/343 6. pantam un 22. apsvērumam, ja šajā likumā ir paredzēts, ka apcietinājuma nelikumības pierādīšanas pienākums pāriet no apsūdzības uz aizstāvību, un tādējādi tiek noteikta prezumpcija par paturēšanas apcietinājumā likumību, uzliekot tās atspēkošanas pienākumu aizstāvībai.
- 5 Izskatāmajā lietā pamatā tam, ka apsūdzētais ir paturēts apcietinājumā vairāk nekā trīs gadus, ir tieši aizstāvības nespēja pārliecināt tiesu par to, ka nav [orig. 2. lpp.] vajadzības šo apcietinājumu turpināt. Citiem vārdiem sakot, apcietinājums ir turpinājies tāpēc, ka aizstāvība nesniedza pierādījumus par atbrīvošanas pamatojumu, nevis tādēļ, ka apsūdzība būtu pierādījusi, ka šis apcietinājums ir konkrēti vienīgais iespējamais preventīvais pasākums.
- 6 Neapšaubāmi, atbrīvošana ir lielākā mērā iespējama, ja tiesa vadās pēc pretējas pieejas, proti, ja personas paturēšanai apcietinājumā tā tikai prasa, lai apsūdzība spētu pārliecināši pierādīt, ka joprojām ir spēkā no materiālajām un procesuālajām tiesībām izrietošie apcietinājuma nosacījumi un nav atbilstošs nekāds cits vieglāks pasākums.
- 7 Lai vadītos no šādas pieejas, tiesai ir jānoraida NPK 270. panta 1. punkta otrā teikuma piemērošana, kas nozīmē pārliecināties par to, ka šī tiesību norma ir pretrunā Savienības tiesībām; taču to saistoši konstatēt var tikai Eiropas Savienības Tiesa.
- 8 Līdz ar to ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Ar šādu pamatojumu

IZDOD RĪKOJUMU:

NOSŪTĪT Eiropas Savienības Tiesai šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu:

Lietas faktiskie apstākļi:

- 9 DK bija apsūdzēts par līdzdalību noziedzīgā grupā un slepkavību, kas ir nodarījumi, kuri ir attiecīgi paredzēti *nakazatelen kodeks* (Kriminālkodekss) 321. un 116. pantā. Katrai no šīm apsūdzībām ir paredzēti dažāda ilguma brīvības atņemšanas sodi, ieskaitot mūža ieslodzījumu par slepkavību vai slepkavības

mēģinājumu. Apsūdzētas ir arī deviņas citas personas, uz kurām šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neattiecas.

- 10 Kriminālprocess tika uzsākts pēc apšaudes restorānā, kuras laikā viena persona tika nogalināta un vēl viena – smagi ievainota. Prokuratūra apgalvo, ka DK ir atbildīgs par minētās personas nāvi. Aizstāvība apgalvo, ka **[oriģ. 3. lpp.]** šīs darbības bija veiktas kā likumīga paš aizsardzība no upuru un trešo personu īstenota uzbrukuma. Ir konstatēts, ka DK palika konkrētajā vietā un padēvās policijai.
- 11 2016. gada 11. jūnijā DK tika piemērots pirmstiesas apcietinājums. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem viņa apcietinājuma beigu datums nebija noteikts.
- 12 Lieta tika nodota tiesai 2017. gada 9. novembrī. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem tiesa nepārbaudīja apsūdzības pierādījumus un pamatotību.
- 13 Tiesvedības posmā 2018. gada 5. februārī tika iesniegts pirmais lūgums par atbrīvošanu no apcietinājuma; tas bija bez rezultātiem. [Pirmstiesas] apcietinājums tādējādi ieguva stabilu raksturu. Saskaņā ar valsts tiesību normām šāda apcietinājuma ilgums iepriekš nav ierobežots un attiecībā uz to nav paredzēta nekāda periodiska kontrole *ex officio*. Apcietinājums turpināsies līdz brīdim, kad tas beigsies, pamatojoties uz aizstāvības iesniegtu lūgumu.
- 14 Pēc tam aizstāvība iesniedza vēl sešus lūgumus par atbrīvošanu no apcietinājuma. Tie visi bija bez rezultātiem; daži tika apmierināti pirmajā instancē, bet aizstāvībai labvēlīgais tiesas nolēmums tika atcelts otrajā instancē. Tiesa (pirmajā tāpat kā arī otrajā instancē) izskatīja lūgumu par atbrīvošanu, ņemot vērā valsts tiesību aktos noteikto prasību pēc jauniem apstākļiem, lai varētu apšaubīt apcietinājuma likumību. Aizstāvības lūgums pirmstiesas apcietinājumu aizstāt [ar citu pasākumu], tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka aizstāvības izvirzītie argumenti par labu atbrīvošanai nebija uzskatīti par pietiekami pārliecinošiem.
- 15 Prokuratūra vispār nav iesniegusi nekādu lūgumu paturēt personu apcietinājumā, jo saskaņā ar valsts tiesību normām paturēšana pirmstiesas apcietinājumā nav ierobežota laikā, un prokuratūrai nav nekāda pienākuma lūgt tā pagarināšanu. Tā kā apsūdzētā persona atrodas pirmstiesas apcietinājumā, tas turpinās, kamēr aizstāvībai nav iespējams pierādīt “apstākļu maiņu”, kuras rezultātā paturēšana apcietinājumā būtu nelikumīga. Pamatlietas procesā prokuratūra ir veiksmīgi iebildusi pret aizstāvības argumentiem par to, ka ir “mainījušies apstākļi”. **[oriģ. 4. lpp.]**
- 16 Iesniedzējtiesā ir saņemts jauns DK lūgums par atbrīvošanu no apcietinājuma. Kārtējo reizi prokuratūra argumentē tikai ar to, ka nav jaunu apstākļu.

Iesniedzējtiesa piebilst, ka, ja tā pieņem lēmumu atbilstoši valsts tiesību aktos noteiktajam, tā var izdot rīkojumu par atbrīvošanu tikai tad, ja aizstāvība būs varējusi pārliecinoši pierādīt “apstākļu maiņu”. Vienlaikus iesniedzējtiesa apšaubā, ka šāda pieeja varētu būt atbilstoša Direktīvas 2016/343 6. pantam un

22. apsvērumam, jo ar šo pieeju tādējādi tiek iedibināta prezumpcija par paturēšanas apcietinājumā likumību, kas ir prezumpcija, kuru aizstāvībai ir jāatspēko.

17 Līdz šim brīdim DK tiek turēts [pirmstiesas] apcietinājumā.

18 Savienības tiesības

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.), 6. pants un 22. apsvērumus.

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (OV 2016, C 202, 389.–405. lpp.; turpmāk tekstā – “Harta”) 6. un 47. pants

19 Eiropas Padomes tiesības

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta 3. punkts, kā arī šādi Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi: *Magnitskiy* u.c. pret Krieviju (prasības Nr. 32631/09 un 53799/12), 212.–223. punkts; *Pastukhov* un *Yelagin* pret Krieviju (prasība Nr. 55299/07), 38.–51. punkts; *Ilijkov* pret Bulgāriju (prasība Nr. 33977/96), 76.–87. punkts; *Rokhlina* pret Krieviju (prasība Nr. 54071/00), 63.–70. punkts; *Zherebin* pret Krieviju (prasība Nr. 51445/09), 56.–63. punkts; *Buzadji* pret Moldovas Republiku (prasība Nr. 23755/07), 59. punkts un 84.–102. punkts.

[Eiropas Padomes] Ministru komitejas Ieteikumu *Rec(2006)13* par pagaidu aizturēšanu, nosacījumiem šā līdzekļa izmantošanai un aizsardzības mehānismiem, ar kuriem novērš iespēju izmantot šo līdzekli ļaunprātīgi, 3. punkts, 8. punkta 2. apakšpunkts, 11., 23. un 24. punkts. [oriģ. 5. lpp.]

Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2015. gada 1. decembra Rezolūcijas 2077 (2015) “Pirmstiesas apcietinājuma ļaunprātīga izmantošana Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas dalībvalstīs” 12.1. un 12.3. punkts.

Valsts tiesības

Nakazatelen protsesualen kodeks (Kriminālprocesa kodekss, saīsinājumā “NPK”)

20 [Tulkotāja piezīme: oriģināltekstā nav 20. punkta]

21 Par drošības līdzekļa “paturēšana pirmstiesas apcietinājumā” ilgumu:

Pieņemot tiesas nolēmumu, ar ko apsūdzētajai personai piemēro apcietinājumu, šajā nolēmumā netiek precizēts konkrēts minētā apcietinājuma termiņš. Šis apcietinājums turpinās, līdz tas tiek atcelts, kas notiek pēc aizstāvības lūguma.

Pienākums *ex officio* vēlreiz pārbaudīt paturēšanu apcietinājumā ir tikai pie galīgā sprieduma pasludināšanas par lietas būtību (*NPK* 309. pants).

- 22 Par drošības līdzekli “paturēšana pirmstiesas apcietinājumā” posmā pirms tiesvedības¹

Pēc tam, kad ir pieņemts tiesas nolēmums par apsūdzētās personas pastāvīgu paturēšanu apcietinājumā, šis apcietinājums var turpināties līdz maksimālajam termiņam atkarībā no inkriminētā pārkāpuma smaguma (*NPK* 63. panta 4. punkts). Līdz pat šī termiņa beigām aizstāvība var lūgt atcelt apcietinājumu (*NPK* 65. pants). Tiesai ir no jauna jāizvērtē visi apstākļi saistībā ar apcietinājuma likumību (*NPK* 65. panta 4. punkts), un tai nav saistošs iepriekšējs nolēmums šajā jautājumā (interpretējošā nolēmuma Nr. 1/02 4. punkts). Konkrēti, nepastāv nekāda prezumpcija par apcietinājuma likumību, saskaņā ar kuru apcietinājums būtu galīgā tiesas nolēmuma rezultāts un pārbaude būtu jāveic par jaunu apstākļu esamību vai neesamību. Tieši pretēji: *Varhoven kasatsionen sad* (Bulgārijas Augstākā kasācijas tiesa) tiesību normu (interpretējošā nolēmuma Nr. 1/02 4. punkts) interpretē tādējādi, ka tiesai ir jākonstatē, ka pastāv apstākļi, uz kuru pamata apcietinājums var turpināties.

Gadījumā, ja ir aizdomas, ka aizstāvība ļaunprātīgi izmanto tiesības lūgt pārbaudīt paturēšanu apcietinājumā, tiesa var aizliegt šajā ziņā iesniegt jaunu lūgumu uz laiku līdz pat diviem mēnešiem; šis aizliegums nav piemērojams gadījumā, kad pasliktinās apsūdzētās personas veselības stāvoklis (*NPK* 65. panta 6. punkts).
[oriģ. 6. lpp.]

- 23 Par drošības līdzekli “pirmstiesas apcietinājums” tiesvedības posmā.

Tiesa tikai savā [procesa] sākuma aktā veic izsmeļošu un neatkarīgu apcietinājuma likumības pārbaudi. Pēc tam procesa laikā šis apcietinājums iegūst pastāvīgu raksturu. Konkrēti, to var atcelt tikai “apstākļu maiņas” gadījumā (*NPK* 270. panta 1. punkta otrais teikums). Citiem vārdiem sakot, ir jākonstatē jauni fakti, kā rezultātā paturēšana apcietinājumā kļūst nelikumīga.

NPK 270. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“270. pants

(1) Jautājums par drošības līdzekļa mīkstināšanu var tikt izvirzīts jebkurā brīdī procesa gaitā. Apstākļu maiņas gadījumā tajā pašā tiesā var tikt iesniegts jauns pieteikums saistībā ar drošības līdzekli.

(2) Tiesa lemj, izdodot rīkojumu atklātā tiesas sēdē.”

¹ Pamatlieta jau ir tiesvedības posmā; procesa posms pirms tiesvedības šeit ir sīki aprakstīts, lai sniegtu pilnīgāku valsts tiesību normu pārskatu.

Paturēšanai apcietinājumā tiesvedības stadijā nav nekādu ierobežojumu laikā un tas turpinās līdz brīdim, kad tiek atcelts. Lūgumu par atcelšanu iesniedz aizstāvība, un tai ir pienākums pierādīt, ka ir mainījušies fakti, kuru rezultātā ir jāatceļ apcietinājums un jānosaka vieglāks preventīvais pasākums.

Tā rezultātā kontrolējošās tiesas uzmanība tiek pievērsta konkrēti tam, vai šī apstākļu maiņa ir pietiekami atbilstoša; ja tas tā nav, tiek izdots rīkojums par paturēšanu apcietinājumā.

24 Prejudiciālais jautājums

Vai valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar ko kriminālprocesa tiesvedības posma ietvaros tiek prasīta apstākļu maiņa, lai varētu tikt apmierināts aizstāvības lūgums par apsūdzētās personas apcietinājuma atcelšanu, atbilst Direktīvas 2016/343 6. pantam un 22. apsvērumam, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. un 47. pantam?

25 Par jautājuma pieņemamību

Direktīvas 2016/343 6. pants un 22. apsvērumam skar apsūdzētās personas vainas pierādīšanu: konkrētāk, tajos tiek regulēta pierādījumu iegūšana tikai saistībā ar spriedumu pēc būtības, ar ko tiek izspriests jautājums par to, vai ieinteresētā persona ir vainīga vai nevainīga. Taču valsts tiesību norma (*NPK* 270. panta 1. punkta otrais teikums), kam ir nozīme šajā lietā, attiecas uz atbildi uz **[orig. 7. lpp.]** procesuālu jautājumu – jautājumu par to, vai apcietinājumam ir jāturpinās. Šī iemesla dēļ nav skaidrs, vai šīs Direktīvas 2016/343 normas ir piemērojamas šajā lietā.

Piezīmes par prejudiciālo jautājumu

26 Valsts likums, ar ko tiesas nolēmumam par apcietinājuma piemērošanu tiek piešķirts pastāvīgs raksturs, atbilst tiesiskās drošības principam. Konkrētāk, tiklīdz lēmums par apsūdzētās personas apcietināšanu ir izskatīts ar galīgu tiesas nolēmumu pirmajā un pēc tam – otrajā instancē, principā šo galīgo nolēmumu var pārskatīt tikai tad, ja pastāv jauni apstākļi. Tas nodrošina vienkāršību, skaidrību un efektivitāti. Tādējādi var izvairīties no pienākuma atkārtot vienus un tos pašus iemeslus apcietinājuma apstiprināšanai, un turklāt novērst risku, ka starp instancēm varētu izraisīties konflikts gadījumā, ja pirmās instances tiesa nolemtu personu atbrīvot ar pamatojumu, ko otrās instances tiesa jau ir noraidījusi kādā iepriekšējā nolēmumā.

27 Tomēr tiesiskās drošības princips ir spriedumiem par lietas būtību raksturīgs elements. To piemērojot procesuālam aktam, piemēram, paturēšanai apcietinājumā, tiek ieviesta prezumpcija par šī apcietinājuma likumību, un līdz ar to aizstāvībai tiek noteikts pienākums pierādīt apstākļus, kas pamato apcietinājuma atcelšanu. Taču tas ir tiešā pretrunā Eiropas Cilvēktiesību tiesas veiktajai ECPAK 5. panta 3. punkta interpretācijai: tā uzskata, ka, novērtējot apcietinājuma likumību, prezumpcijai vienmēr ir jābūt par labu apsūdzētās

personas atbrīvošanai, un apcietinājumam ir jābūt izņēmumam, kas ir paredzēts stingri ierobežotos gadījumos (spriedumi *Magnitskiy*, 214. punkts, un *Buzadji*, 89. punkts). [Eiropas Cilvēktiesību] tiesa tāpat arī uzskatīja, ka tādi valsts tiesību akti, kuros ir atļauts apcietinājumu atcelt tikai tad, ja pastāv jauni apstākļi, apstiprina pretēju prezumpciju, proti, ka apcietinājumam ir jāturpinās tik ilgi, kamēr nav konstatēti atbrīvošanas iemesli (spriedumi *Magnitskiy*, 214. punkts, *Pastukhov* un *Yelagin*, 49. punkts, *Ilykov*, 85. un 87. punkts, *Rokhlina*, prasība Nr. 54071/00, 67. punkts un *Zherebin*, 60. punkts)².

- 28 Šis risks, ka tiek apšaubīta prezumpcija par labu atbrīvošanai un tiek apstiprināta apcietinājuma likumības prezumpcija, ir ļoti paaugstināts, ņemot vērā valsts tiesību normu īpatnības, saskaņā ar kurām apcietinājums netiek ierobežots ar maksimālo termiņu, un nav paredzēts, ka tas tiek pārskatīts *ex officio* un periodiski. Tas zināmā mērā paturēšanu apcietinājumā padara pastāvīgu. Līdz ar to katrs aizstāvības lūgums par **[oriģ. 8. lpp.]** atbrīvošanu tiek izskatīts kā pārsūdzība par apcietinājumu, kas jau ir bijis atzīts par likumīgu, un – kā lūgums to atzīt par nelikumīgu.
- 29 Tādējādi šķiet, ka, ja aizstāvība lūdz atcelt apcietinājumu, tiesai būs jāizvērtē, vai pastāv pārliecinoši pierādījumi par labu apsūdzētās personas atbrīvošanai, nevis – vai pastāv pārliecinoši pierādījumi par labu personas paturēšanai apcietinājumā.
- 30 No tā izriet, ka tiesai, kas izskata aizstāvības lūgumu atcelt apcietinājumu, būs jāievēro īpaša pieeja: tiesa izvērtēs konkrētāk, vai kopš pēdējā nolēmuma par šo pašu jautājumu ir radušies jauni apstākļi, kuri vienīgie var būt pamatā secinājumam, ka apcietinājums pēc tam ir kļuvis likumīgs.
- 31 Tiesiskuma pārbaude neattiecas uz jautājumu, vai visi apcietinājuma nosacījumi joprojām tiek izpildīti, bet, vai tie ir pietiekami sekmīgi apstrīdēti. Tas praksē rada uzskatu, ka aizstāvībai ir jāsniedz pārliecinoši pierādījumi par vajadzību atcelt apcietinājumu.

Savienības tiesību piemērojamība

- 32 Direktīvas 6. panta 1. punktā dalībvalstīm ir uzdots organizēt savu krimināltiesību sistēmu tādā veidā, ka apsūdzībai ir pierādīšanas pienākums; saskaņā ar tā 2. punktu visas šaubas nāk par labu aizstāvībai. Direktīvas 22. apsvērumā ir aizliegts pārlikt pierādīšanas pienākumu, neskarot faktu vai likuma prezumpciju izmantošanu; tomēr šādiem pieņēmumiem būtu jābūt atspēkojamiem, – tie būtu “saprātīgi jāierobežo”, ņemot vērā to, “cik svarīgs ir attiecīgais jautājums”, “tiesības uz aizstāvību” un apstākļi, ka izmantotajiem līdzekļiem vajadzētu būt “saprātīgi atbilstīgiem izvirzītajam leģitīmajam mērķim”.
- 33 Ar valsts tiesiskā regulējuma normu *NPK* 270. panta 1. punkta otrajā teikumā ir nodibināta prezumpcija par labu apsūdzībai un par sliktu aizstāvībai: konkrētāk,

² Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu numuri ir norādīti 19. punktā.

apcietinājums tiek uzskatīts par konkrētajā brīdī likumīgu, ja tā likumība jau iepriekš ir bijusi konstatēta galīga nolēmuma veidā. Šis apcietinājums tādējādi kļūst stabils, un aizstāvībai ir jāuzņemas iniciatīva apstrīdēt tā likumību, šajā ziņā izvirzot pārliecinošus argumentus.

- 34 No tā izriet, ka uz šiem valsts tiesību aktiem attiecas Direktīvas 2016/343 6. panta un 22. apsvēruma piemērošanas joma, jo ar minētajiem tiesību aktiem tiek ieviesta juridiska prezumpcija, kas **[oriģ. 9. lpp.]** principā ir atļauta, ja tā atbilst noteiktām prasībām. Neapšaubāmi minētā prezumpcija atbilst nosacījumam par atspēkojamību. Ir jānoskaidro, vai tā ir “saprātīgi ierobežota”, vai ar to tiek ņemts vērā “jautājuma svarīgums”, vai ar to tiek ievērotas “tiesības uz aizstāvību” un vai tā ir “saprātīgi atbilstīga izvirzītajam leģitīmajam mērķim”. Šis vērtējums ir tikai un vienīgi tiesas kompetencē.
- 35 Hartas 6. pantā ir nostiprinātas tiesības uz brīvību un drošību. Pati pasākuma “apcietinājums” būtība ir saistīta ar brīvības atņemšanu. Šī iemesla dēļ nosacījumiem par atļauju atcelt apcietinājumu ir jāatbilst Hartas 6. panta piemērošanas jomas pieļaujamiem ierobežojumiem, kuriem pašiem ir jāatbilst Hartas 52. panta 1. punkta prasībām. Ir jānorāda, ka Hartas 6. panta norma atbilst ECPAK 5. pantam (LES 6. pants un Hartas 52. panta 3. punkts) un Eiropas Cilvēktiesību tiesas veiktā ECPAK interpretācija ir tieši piemērojama; Hartas interpretācija nedrīkst izraisīt ECPAK garantētā aizsardzības līmeņa samazināšanos (Hartas 53. pants).
- 36 Hartas 47. pantā ir garantētas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Ar valsts tiesību normu *NPK 270. panta 1. punkta otrajā teikumā* pēc būtības tiek ierobežotas tiesības uz aizstāvību, jo apsūdzētā persona atdurās pret prezumpciju par viņas apcietinājuma likumību. Tā vietā, lai apsūdzībai būtu jāpierāda pamatojums paturēšanai apcietinājumā, tā ir aizstāvība, kas ir spiesta sniegt pierādījumus par iemesliem, kuri pamato apcietinājuma atcelšanu. Šī iemesla dēļ jautājums šajā situācijā ir par to, vai šis aizsardzības līmeņa samazinājums padara neefektīvu valsts tiesību normās paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli.

Iesniedzējtiesas viedoklis

- 37 Līdz 2000. gadam valsts tiesību normās par dažiem nodarījumiem bija paredzēts obligāts pirmstiesas apcietinājums, un izņēmumi no šī regulējuma bija jāinterpretē šauri; apsūdzētajai personai bija jāpierāda šo izņēmumu esamība, un viņa tika atbrīvota tikai pēc tam, kad bija veiksmīgi atspēkojusi prezumpciju par labu apcietinājumam. Tādējādi bija izveidota valsts juridiskā sistēma, kurā, tiklīdz apsūdzētā persona ir apcietināta, tās paturēšana apcietinājumā ir likumīga, un šai personai ir jāpārliecinoši jāapstrīd šī likumība, pamatojoties tikai uz apstākļu maiņu. **[oriģ. 10. lpp.]**
- 38 Pēc daudziem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem (*Iļikov* pret Bulgāriju, prasība Nr. 33977/96; *Nikolova*, prasība Nr. 31195/96; *Assenov u.c.*, prasība Nr. 24760/94; *Nankov*, prasība Nr. 28882/95; u.c.) tika īstenota reforma, saskaņā

ar kuru obligātais pirmstiesas apcietinājums tika atcelts un tika izveidota apcietinājuma apstrīdēšanas procedūra tiesā. Reforma galvenokārt bija vērsta uz posmu pirms tiesvedības, kurā Eiropas cilvēktiesību tiesa bija konstatējusi vislielāko apsūdzētās personas tiesību uz aizstāvību aizskārumu skaitu. Tādējādi tika ieviests paaugstināts apsūdzētās personas aizsardzības līmenis apcietinājuma likumības kontroles ietvaros; tiesa, kas saņēma šādu lūgumu, *ex officio* veica jaunu pilnīgu pārbaudi, neņemot vērā lēmumu, ar ko ir piemērots apcietinājums.

- 39 Šī reforma nebija tikpat veiksmīga tiesvedības posmā, kur tika piemērots ne tik augsts aizsardzības līmenis; proti, tiklīdz apsūdzētā persona jau atradās apcietinājumā, viņas atbrīvošana tika darīta atkarīga no nosacījuma, ka parādās jauni apstākļi, kuri iepriekš nebija ņemti vērā un par kuriem aizstāvībai bija jāsniedz pierādījumi.
- 40 Tāds ir izskaidrojums *NPK* 270. panta 1. punkta otrā teikuma formulējumam, kā arī veidam, kādā valsts tiesa šo tiesību normu piemēro, tostarp pamatlietā.
- 41 Ar Direktīvu 2016/343 tiek radīti jauni izaicinājumi valsts kriminālprocesuālo tiesību attīstībai, un no veida, kādā Tiesa nospriedīs, būs atkarīgs, vai šie izaicinājumi radīs valsts tiesību aktu un valsts tiesību doktrīnas izmaiņas.

[..] [procesuālā formula un paraksti]